

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Обов'язкова

Освітньо-професійна

програма:

Міжнародні економічні відносини

Спеціальність:

292 Міжнародні економічні відносини

Галузь знань:

29 Міжнародні відносини

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробник:

Гаврилук О.В., доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н,

Профайл викладача:

<http://interec.info/persons/gavrylyuk-oksana-volodymyrivna/>

Контактний тел.:

+380372509467

E-mail:

o.gavrilyuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle:

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3212>

Консультації:

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн-консультації: згідно графіку

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Дисципліна «Зовнішньоекономічна діяльність» є дисципліною базової складової навчального плану, циклу дисциплін, які формують професійні компетентності фахівців з міжнародних економічних відносин.

2. Мета навчальної дисципліни: формування у студента сучасного економічного мислення та системи спеціальних теоретичних і практичних знань у сфері зовнішньоекономічної діяльності, організації та функціонування зовнішньоекономічних зв'язків. Тому перед навчальною дисципліною «Зовнішньоекономічна діяльність» постають чотири завдання:

- сформуванати у студентів цілісну систему знань з організації і економіки зовнішньоекономічних зв'язків;

- ознайомити з понятійно-термінологічним апаратом, що характеризує організацію й економіку зовнішньоекономічних зв'язків;

- розкрити взаємозв'язок усіх понять, внутрішню логіку та організаційно-економічну модель зовнішньоекономічної діяльності;

- набуття навиків розв'язання прикладних проблем при прийнятті управлінських рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

3. Пререквізити

Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Зовнішньоекономічна діяльність», - це «Економічна теорія», «Мікроекономіка»,

«Макроекономіка», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна економіка», «Фінанси», «Маркетинг».

Компетенції та результати навчання дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» є необхідними для засвоєння таких дисциплін як «Міжнародна торгівля», «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародний маркетинг», «Зовнішньоекономічна політика України», «Торговельна політика і комерційна дипломатія».

4. Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (освітня програма «Міжнародні економічні відносини») вивчення дисципліни сприяє формуванню:

Загальних та спеціальних компетентностей:

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК 12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

СК 13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

СК 15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Програмних результатів навчання:

ПРН 4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН 9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

ПРН 18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

ПРН 22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

5. Опис навчальної дисципліни

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усь-ого	у тому числі:			
лек.		сем.	практ.	інд	сам. р.
<i>Теми лекційних занять</i>	<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності</i>				
Тема 1. Вступ до курсу «Зовнішньоекономічна діяльність»	2,5	0,5	-	-	2
Тема 2. Сутність, склад і види зовнішньоекономічних зв'язків та зовнішньоекономічної діяльності	7,5	1,5	-	2	4

Тема 3. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні та напрямки її розвитку	20	2	-	2	-	16
Тема 4. Механізм державного регулювання в сфері ЗЕД	40	10	-	8	-	22
4.1. Регулювання ЗЕД в Україні	8	2	-	2	-	4
4.2. Суть та особливості нетарифного регулювання ЗЕД	14	4	-	2	-	8
4.3. Суть та особливості митно-тарифної системи регулювання ЗЕД	18	4	-	4	-	10
Модульний контроль: комплексна контрольна робота	2	-	-	2	-	-
Разом за змістовим модулем 1	72	14	-	14	-	44
<i>Теми лекційних занять</i>	<i>Змістовий модуль 2. Особливості організації та здійснення зовнішньоекономічних зв'язків</i>					
Тема 5. Маркетингові дослідження зовнішнього ринку при здійсненні експортно-імпортних операцій	8	-	-	2	-	6
Тема 6. Організація і технічна підготовка укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів	16	4	-	2	-	10
Тема 7. Організація і технологія транспортного забезпечення ЗЕД	10	2	-	2	-	6
Тема 8. Валютно-фінансові і платіжні умови зовнішньоекономічних угод	8	2	-	2	-	4
Тема 9. Кредитування у ЗЕД	14	4	-	2	-	8
Тема 10. Страхування у зовнішньоекономічній діяльності	8	2	-	2	-	4
Тема 11. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств	12	2	-	2	-	8
Модульний контроль: комплексна контрольна робота	2	-	-	2	-	-
Разом за змістовим модулем 2	78	16	-	16	-	46
РАЗОМ	150	30	-	30	-	90

5.2. Зміст завдань самостійної роботи

Самостійна робота студентів з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» направлена на засвоєння та поглиблення знань з кожної теми. Вона включає такі види робіт: опрацювання рекомендованих літературних джерел, пошукову роботу, виконання тестових завдань, підготовку презентацій тощо. Для перевірки знань з кожної теми студент може виконати тестові завдання, які знаходяться за наступним посиланням <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3212>. Результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Знайомство з теоретико-методологічною базою курсу	2
2	Сутність, склад і види зовнішньоекономічних зв'язків та зовнішньоекономічної діяльності	4
3	Зовнішньоекономічна діяльність в Україні та напрямки її розвитку	16
4	Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	4
5	Суть та особливості нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8

6	Суть і особливості митно-тарифної системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності	10
7	Особливості вивчення зовнішнього ринку та потенційних можливостей підприємства на ньому	6
8	Організація і техніка підготовки, укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів	10
9	Організація і технологія транспортного забезпечення ЗЕД	6
10	Фактори, що впливають на стан міжнародних розрахунків	4
11	Валютно-фінансові та платіжні умови міжнародного кредитування	8
12	Особливості форм та схем страхування у ЗЕД	4
13	Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств	8

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання

- МН 1 - вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь тощо);
- МН 2 - практичні методи (практичні роботи);
- МН 3 - наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- МН 4 - пояснювально-ілюстративні методи;
- МН 5 - проблемно-пошукові методи;
- МН 6 - інтерактивні методи;
- МН 7 - ситуаційні завдання;
- МН 8 - робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- МН 9 - самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- МН 10 - дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання

- Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:
- МО 1 - фронтальне опитування;
- МО 2 - індивідуальне опитування;
- МО 3 - презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 4 - презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 5 – реферати;
- МО 6 – есе.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд студента щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Критерієм підсумкового оцінювання має бути досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок (балів) за кожним передбаченим результатом навчання. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» є:

- опитування та тестування студентів на практичних заняттях;
- проведення індивідуальних співбесід з окремими студентами в разі необхідності;
- перевірка результатів опрацювання лекційного програмного матеріалу студентами під час самостійної роботи;
- рецензування рефератів на задану тему, виконаних студентами під час індивідуальної роботи;
- тестування;
- письмове визначення основних міжнародних економічних категорій (глосарій);
- експрес-опитування;
- наукова робота.

Тест-контроль має такі основні переваги: об'єктивність, оперативність, швидкість оцінки, простота і доступність, конкретність, придатність результатів тестування для комп'ютерної обробки і використання статистичних методів оцінки. Робота з тестами дає змогу студентам систематизувати свої знання, тренувати пам'ять, розвивати інтуїтивний пошук правильної відповіді. Окрім того, відбувається автоматичне сприйняття професійної термінології. Тестування є вагомим складовим комплексним підходом до активізації самостійної роботи студентів і стимулює їхній пошук, запам'ятовування та творче застосування спеціальної інформації.

Оцінювання за результатами тестування здійснюється так:

91-100% правильних відповідей – «відмінно»

81-90% правильних відповідей – «добре»
 51-80% правильних відповідей – «задовільно»
 менше 50% правильних відповідей – «незадовільно».

Поточне оцінювання за окремими темами передбачає розгорнуту відповідь на питання, розуміння значення окремих категорій та визначень.

У процесі контролю написання рефератів оцінці підлягає розкриття окремих питань навчальної програми дисципліни з використанням як літературних джерел, так і статистичних та аналітичних матеріалів.

Тематика рефератів подана до кожної теми практичних занять. Обсяг реферату - 10-12 сторінок стандартного аркуша комп'ютерного набору. Термін подання реферату викладачу – не пізніше дати проведення відповідного практичного заняття.

Реферати оцінюються за шкалою 3; 2; 1; 0 балів: за повне розкриття теми реферату - 3 бали; за частково неповне розкриття – 2 бали; за неповне розкриття теми та невикористання фактичних матеріалів, що характеризують ситуацію на глобальних ринках, - 1 бал; за відхилення від теми, а також за порушення терміну подання або невиконання реферату - 0 балів.

Контрольні заходи включають поточний, проміжний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів проводиться шляхом вхідного контролю на практичних (семінарських) заняттях і співбесіди при перевірці індивідуальних завдань і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль також передбачає перевірку результатів самостійної роботи студентів.

Проміжний контроль передбачає проведення модульних контрольних робіт в аудиторії, оцінювання результатів самостійної роботи студентів за відповідним модулем, виставлення атестаційної оцінки.

Протягом 5 семестру студент має пройти два модульні контролю. Перший модуль охоплює 1-4 теми, другий – 5-11 теми.

Кожне модульне завдання оцінюється у 5 балів, за два модульних завдання студент може максимально отримати 10 балів.

Підсумковий контроль (іспит) проводиться в кінці семестру у письмовій формі після здачі всіх індивідуальних завдань.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю (по 30 балів за 1-й і 2-й модуль) і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточне тестування, самостійна робота та модуль-контроль															Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1 (30 балів)							Змістовий модуль 2 (30 балів)									
T1	T2	T3	T 4.1	T 4.2	T 4.3	МК-1	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	МК-2		
2	3	5	5	5	5	5	3	5	2	5	2,5	2,5	5	5	40	10 0

T1, T2 ... T22 – теми змістових модулів

З навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» проводиться семестровий іспит. Студенти отримують білет, що містить 2 теоретичних питання з дисципліни, 5 визначень

економічних категорій та 5 тестових завдань з пройденого матеріалу.

У 40 балів, що можливо отримати на іспиті входить: теоретичні питання (по 15 балів кожне), 5 визначень економічних категорій по 1 балу (сумарно 5), 5 тестів по 1 балу (сумарно 5).

15 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали за друге теоретичне питання. Правильне визначення кожної з запропонованих економічних категорій та вірна відповідь на кожне з тестових завдань оцінюється 1 балом.

Після підготовки студентами конспекту відповіді та розв'язання тестових завдань відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього студентів можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник, 4-те вид., перероб. та допов. К.: Центр учбової літератури, 2018. 452 с.
2. Дунська А.Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика: Навч. посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 688 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник / Козак Ю.Г., Логвінова Н.С. та ін.; за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.А. Зайця. 4-те вид., перероб. та доп. К.: Освіта України, 2012. 272 с.
4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посіб. / Шкурупій О.В., Гончаренко В.В., Артеменко І.А. та ін. К.: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
5. Зовнішньоекономічна діяльність: Підручник / В.О. Новак, Т.Л. Мостенська, Г.С. Гуріна, О.В. Льєнко. К.: Кондор, 2012. 552.
6. Макогон Ю.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2006. 424 с.
7. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. Вид. 5-те, перероб. та допов. Київ-Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. 289 с.
8. Пазуха М.Д. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2008. 230 с.
9. Торгова Л.В. Основи зовнішньоекономічної діяльності. К.: Кондор, 2007. 510 с.
10. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спец.: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Тернопіль, 2017. 137 с.

8.2. Допоміжна

1. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник. Багрова. К.: ЦНЛ, 2004. 580 с.
2. Бестужева С.В. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2010. 212 с.
3. Гаврилюк О.В., Дольний Ю.З. Причини та напрямки впливу прямих іноземних інвестицій на економіку приймаючої країни. Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 820. Економіка. 2019. С. 18-25.
4. Гаврилюк О.В., Остафі І.Ю. Особливості розвитку зовнішньої торгівлі України. Причорноморські економічні студії: Науковий журнал. 2020. Вип. 49. С. 9-15.
5. Гаврилюк О.В., Саїнчук Н.В., Дольний Ю.З. Сучасні тренди та особливості міжнародного інвестування Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки. 2020. Т.2. № 3(35). С. 56-66.
6. Гаврилюк О.В., Саїнчук Н.В., Дольний Ю.З. Тенденції та особливості прямого іноземного інвестування в економіку України. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського: Науковий журнал. Серія: Економіка і управління. 2020. Т. 31 (70). № 1. С. 1-7.
7. Горін Н.В. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. К.: Знання,

2008. 330 с.

8. Дахно І.І. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2006. 316 с.
9. Зовнішньоекономічна діяльність-3 / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська; За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. К. : Центр учбової літератури, 2018. 356 с.
10. ІНКОТЕРМС 2010. Правила ІСС з використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі. К.: Асоціація «ЗЕД», 2011. 268 с.
11. Кандиба А.М. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. К., 2001. 262 с.
12. Кухарська Н.О. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2007. 456 с.
13. Митна справа: Підруч. для студ. вищ. навч. закл., 3-тє вид., перероб. та допов. / О. П. Гребельник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 472 с.
14. Митна справа: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко. К.: Центр учбової літератури, 2010. 320 с.
15. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI.
16. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування: Навч. посіб. / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової. К.: ЦУЛ, 2010. 648 с.
17. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI.
18. Столяровський О.В. Правове регулювання міжнародних перевезень: Навч. посібник. К.: Знання, 2012. 318 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Офіційний сайт Національного банку України. Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44464;
4. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua>;
5. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>;
6. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua>;
7. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/>;
8. Офіційний сайт торгово-промислової палати України. Режим доступу: <http://www.ucci.org.ua/ua/main.html>;
9. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
10. Офіційний веб-сайт Державної служби експортного контролю України. Режим доступу: <http://www.dsecu.gov.ua>
11. Офіційний сайт Міжнародної торгової палати. Режим доступу: <http://www.iccwbo.org/>;
12. Офіційний сайт Європейського Союзу. Режим доступу: <http://www.europa.eu.int>
13. Офіційний сайт ЮНКТАД. Режим доступу: <http://www.unctad.org>
14. Офіційний сайт СОТ. Режим доступу: <http://www.wto.org>
15. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку. Режим доступу: <http://wdc.org.ua/uk/sustainabledevelopment/publications>.
16. Офіційна сторінка статистичної бази ООН. Режим доступу: <http://www.trademap.org>